

Antikartelno pravo EU

Prof.dr. Matjaž Tratnik

Pravna fakulteta

Univerza v Mariboru

Matjaz.tratnik@uni-mb.si

Pravo konkurencije

- ✦ Antikartelno pravo (Antitrust Law)
- ✦ Sprječavanje nelojalne konkurencije

Ciljevi evropske konkurencijske politike

◆ Integracija trgova

– unutrašnje tržište

◆ UDEU:

– propisi o prostom kretanju produkcijskih dobara – DČ

– propisi o konkurencij – poduzeća

Pravo konkurencije EU

- ✦ Zabrana kartelnih ugovora, odluka in usklađenih djelovanja (101 UDEU)
- ✦ Zabrana zlouporabe vladajućeg položaja (102 UDEU)
- ✦ Nadzor nad koncentracijami (Uredba 139/2004)
- ✦ Liberalizacija (106 UDEU)
- ✦ Zabrana/nadzor državnih pomoči (107 - 109 UDEU)

3 glavni koncepti

- ✦ Tržna moč
- ✦ Mjerodavno tržište
- ✦ Analiza ulaznih prepreka

Odnos med k. pravom EU in DČ

- ✦ Austrijske benzinske pumpe na graničnim področjima sa Njemačkom i Italijom svaki petak u 15h povišaju cijene svih goriva za 3 cente in ponedjelkom u 10h ih opet spuste na prijašnju razinu.

Odnos konkurenčno pravo EU – DČ - općenito

- ✦ Zadostan učinak na trgovinu između DČ
- ✦ Direktni učinak 26/62 *Van Gend en Loos* [1963] ECR I
- ✦ Princip primarnosti
  - 6/64 *Costa v ENEL* [1964] ECR 565
  - 14/68 *Walt Wilhelm v Bundeskartellamt* [1969] ECR I.

Uredba 1/2003, čl. 3(1)

- 1. Where the competition authorities of the Member States or national courts apply national competition law to agreements, decisions by associations of undertakings or concerted practices within the meaning of Article [101(1)] of the Treaty which may affect trade between Member States within the meaning of that provision, they shall also apply Article [101] of the Treaty to such agreements, decisions or concerted practices. Where the competition authorities of the Member States or national courts apply national competition law to any abuse prohibited by Article [102] of the Treaty, they shall also apply Article [102] of the Treaty. .

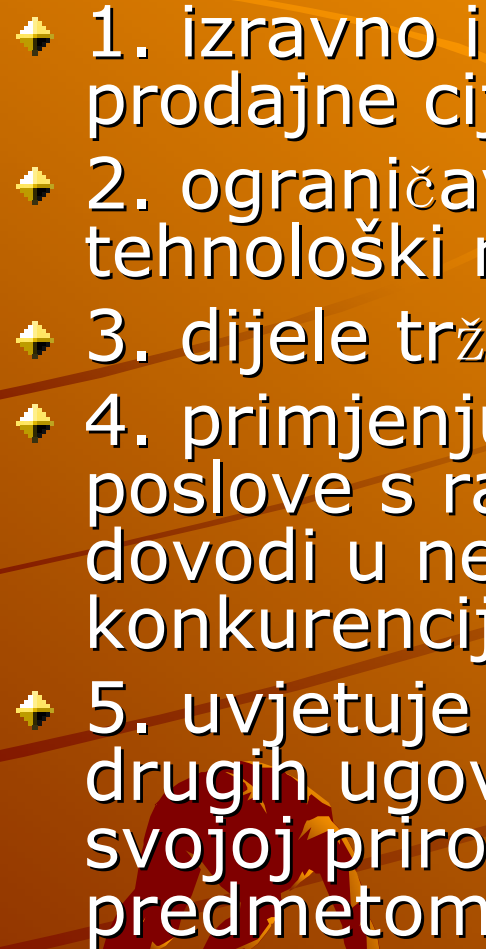

Uredba 1/2003 čl. 3(2)

- ✦ The application of national competition law may not lead to the prohibition of agreements, decisions by associations of undertakings or concerted practices which may affect trade between Member States but which do not restrict competition within the meaning of Article 81(1) of the Treaty, or which fulfil the conditions of Article 81(3) of the Treaty or which are covered by a Regulation for the application of Article 81(3) of the Treaty.

101(1) UDEU (8/1 HR)

- ✦ The following shall be prohibited as incompatible with the internal market: all agreements between undertakings, decisions by associations of undertakings and concerted practices which may affect trade between Member States and which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition within the internal market, and in particular those which:

-
- ✦ 1. izravno ili neizravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene, odnosno drugi trgovinski uvjeti,
  - ✦ 2. ograničava ili nadzire proizvodnja, tržište, tehnološki razvoj ili ulaganje,
  - ✦ 3. dijele tržišta ili izvori nabave,
  - ✦ 4. primjenjuju nejednaki uvjeti na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju,
  - ✦ 5. uvjetuje sklapanje ugovora prihvaćanjem od drugih ugovornih strana dodatnih obveza, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u vezi s predmetom tih ugovora.

Sankcija (101(2) UDEU; 8/4 HR)

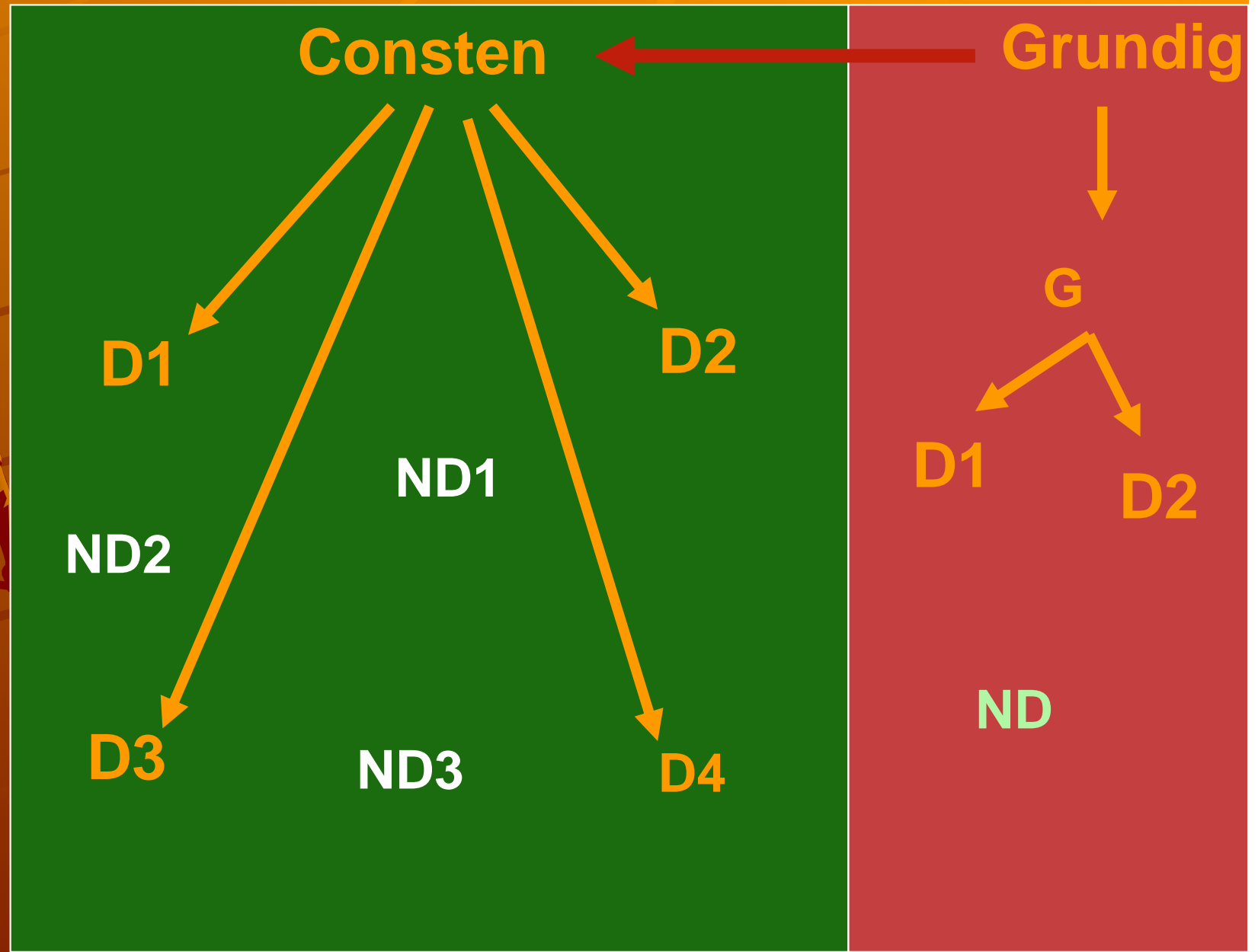
- ✦ Any agreements or decisions prohibited pursuant to this Article shall be automatically void.

Izuzeca

- ✦ Skupna – Komisija (Savet)
- ✦ Ex post analiza – Nacionalni organi in sudovi v DČ
- ✦ Uvjeti (8/3 HR):
  - ✦ 1. pridonose unapređenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga ili promicanju tehnološkog ili gospodarskog razvoja,
  - ✦ 2. pružaju potrošačima razmjernu korist,
  - ✦ 3. poduzetnicima ne nameću ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva i
  - ✦ 4. poduzetnicima ne omogućuju isključivanje znatnog dijela konkurencije s tržišta, za robe i/ili usluge koje su predmetom sporazuma.

Consten & Grunddig

Sporazumi, odluke in uskladena djelovanja

- ✦ **SEU:** "The list in Article [101(1)] of the Treaty is intended to apply to all collusion between undertakings, whatever the form it takes. There is continuity between the cases listed. The only essential thing is the distinction between independent conduct, which is allowed, and collusion, which is not, regardless of any distinction between types of collusion."

Kartelna zabrana

**Nezadvisno
djelovanje**

**Koordinacija
(‘collusion’)**

Nezavisno ravnanje in sporazum

- ✦ SEU: "The only essential thing is the distinction between independent conduct, which is allowed, and collusion, which is not..."
- ✦ Adaptacija drugim
- ✦ Sleđenje tržišno vođi

Elementi generalne klauzule

- ✦ Dva ili više samostalnih poduzeća
  - Poduzetničko udruženje
- ✦ Koordinacija (collusion) v obliku sporazuma, rješenja ali usklađenog djelovanja
- ✦ Cilj ili posljedica ali učinak je preprečavanje ograničavanje ili iskrivljavanje konkurencije
  - ✦ relevantan učinak na konkurenciju
  - ✦ relevantan učinak na trgovinu između DČ

Poduzeće (HR 3/1, 2 : poduzetnik)

- ✦ Svaka jedinica, koja izvršava gospodarsku djelatnost bez obzira na pravno-organizacijski oblik i vire financiranja (*Höfner & Elser v Macroton, (C-41/90; 1991)*),

Gospodarska djelatnost

- ◆ Dobava robe i usluga
- ◆ posredovanje zapošljenja
- ◆ Prevoz bolesnika
- ◆ Profesionalni sportaši, umjetnici
- ◆ Sistemi socialnog zavarovanja
  - Bolest i trudnoća (F)
  - Starost(F)
  - Dodatna mirovinska zavarovanja (NL)

Grupe poduzeća (Koncerni)?

- ✦ Su jedno poduzeće
- ✦ (VIHO Europe BV proti Komisiji, zadeva T-102/92, [1995] ECR 11)
- ✦ Ko odlučuje?
- ✦ HR 4: više od 1/2
- ✦ "In competition law, the term "undertaking" must be understood as designating an economic unit for the purposes of the subject-matter of the agreement in question, even if in law that economic unit consists of several persons, natural or legal."

Sporazum

- ✦ *"...the concept of an agreement within the meaning of Article 101(1) of the Treaty centres around the existence of a concurrence of wills between at least two parties, the form in which it is manifested being unimportant so long as it constitutes the faithful expression of the parties' intention." (Bayer AG v Commission)*
- ✦ Pojam nije jednak kao u civilnom pravu
- ✦ Najmanje 2 subjekta
- ✦ Zajednička volja
- ✦ Formalni ali neformalni

Sporazum

- ✦ Pravila poslovnih/trgovačkih udruženja
- ✦ gentlemen's agreement
- ✦ Oblika nije važan,
- ✦ duži poslovni odnosa.

Nije “sporazum”

- ✦ Ugovor u koncernu
- ✦ Pravi agencijski ugovor pogodba
- ✦ Kolektivni radni ugovor

Udruženje poduzeća

- ✦ Ne treba određen tip
- ✦ Ne treba pravna sposobnost
- ✦ Uticaj na aktivnost člana
- ✦ BNIC, v Guy Clair Case 123/83
- ✦ GIZ, (seljačke) zadruge, konzorciji, trgovačka udruženja ...

Rješenja udruženja podjetij

- ✦ Npr. o rabatu
- ✦ Ni treba da je formalno važeći
- ✦ Nezavezujući prijedlozi
- ✦ I ako cijene potvrdi država ili državni organ
- ✦ I statut može biti rješenje
- ✦ Kazni se:
  - udruženje
  - individualni članovi

Usklađena djelatnost

- ✦ jednako/slično postupanje na trgu
- ✦ Skriveni ili, uništeni dokazi o ugovorima/rešenjima
- ✦ Razlika između usklađenom djelatnošću in prirodnom reakcijom na tržišne razmjere
  - Različiti troškovi

SEU:

- ✦ *a form of coordination between undertakings ...*
- ✦ *without having been taken to the stage where an agreement properly so-called has been concluded,*
- ✦ *knowingly substitutes for the risks of competition,*
- ✦ *practical cooperation between them*
- ✦ *which leads to conditions of competition which do not correspond to the normal conditions of the market,*

Izmejena informacija – SEU:

- ✦ *Any direct or indirect contact between economic operators of such a nature as to disclose to a competitor the course of conduct which they themselves have decided to adopt or contemplate adopting on the market constitutes a concerted practice ....*
- ✦ *It is sufficient that, by its statement of intention, the trader eliminated or, at the very least, substantially reduced uncertainty as to the conduct to expect of it on the market."*

Usklađena rdjelatnost vs nezavisno ponašanje – SEU:

- ✦ " ... each economic operator must determine independently the policy which he intends to adopt on the common market including the choice of the persons and undertakings to which he makes offers or sells. ...
- ✦ this requirement of independence does not deprive economic operators of the **right to adapt themselves intelligently to the existing and anticipated conduct of their competitors,...**"
- ✦ "... it does, however, **strictly preclude any direct or indirect contact** between such operators, the object or effect whereof is either to influence the conduct on the market of an actual or potential competitor or
- ✦ to disclose to such a competitor the course of conduct which they themselves have decided to adopt or contemplate adopting on the market.«

Dokaz usklađene djelatnosti

- ✦ Samo jednako ponašanje nije dokaz ni prezumpcija usklađene djelatnosti - *SEU*:
"Parallel conduct cannot be regarded as furnishing proof of concertation unless concertation constitutes the only plausible explanation for such conduct"
- ✦ *kontakti + enako ponašanje = prezumpcija UR*
- ✦ *Oligopoly defence*

Karteli

- ◆ Dogovarjanje cjen
  - *Quinine, Dystuffs (ICI), Cement Cartel, Sugar Cartel*
- ◆ Ograničavanje proizvodnje/prodaje (kvote)
  - *Qinine, Belasco*
- ◆ Deoba tržišta (princip domačega tržišta)
  - *Cement Cartel, Peroxygen, SAS/Maersk*
- ◆ Dogovarjanje o ponudama na javnim raspisima
  - *Heating pipes*
- ◆ Ograničavanje reklamiranja ipd.
  - *Milchforderungfonds*
- ◆ Leniency programme (imunitet, 65 HR)

cilj ili posljedica – sprečavanje ograničavanje ili iskrivljanje konkurencije

- ✦ Alternativna uslova
- ✦ Cilj: npr. absolutna teritorialna zaštita (Grundig)
- ✦ Posljedica: ekonomska analiza

Zadostno dejstvo na konkurenciju

- ✦ De minimis doktrina (Völk v. Vervaecke)
- ✦ Obavjest Komisije 2001
  - Horizontalni 10%
  - Vertikalni 15%

Zadostno dejstvona trgovinu između DČ

- ◆ Razmejitev pristojnosti između EU in DČ
- ◆ Minimalno prekogranično dejstvo
  - 5 % & 40 mio EUR
- ◆ 'Trgovina' = bilo koja ekonomska aktivnost
- ◆ 'Uzorac trgovanja' (pattern of trade) između DČ
- ◆ Struktura trgovanja v EU (naročito eliminacija gospodarskog subjekta)

Sankcija 101(2) UDEU

- ✦ Ničnost *ex lege*
- ✦ Mogućnost djelimične ničnosti (nac. pravo)
- ✦ Kazna zavisi od godišnjeg prometa ("public enforcement")
- ✦ civilni zahtjevci – naknada štete ("*private enforcement*")

Namen izuzetka po 101/3

- ✦ Protiv- in prokonkurenčni aspekti sporazuma
- ✦ Učinkovitost
  - Bolji produkti, nižje cene
- ✦ Tehtanje
- ✦ Socialno-politički faktorji (kontekst)

Izuzetki po 101(3)

- ✦ 1. pridonose unapređenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga ili promicanju tehnološkog ili gospodarskog razvoja,
- ✦ 2. pružaju potrošačima razmjernu korist,
- ✦ 3. poduzetnicima ne nameću ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva i
- ✦ 4. poduzetnicima ne omogućuju isključivanje znatnog dijela konkurencije s tržišta, za robe i/ili usluge koje su predmetom sporazuma.